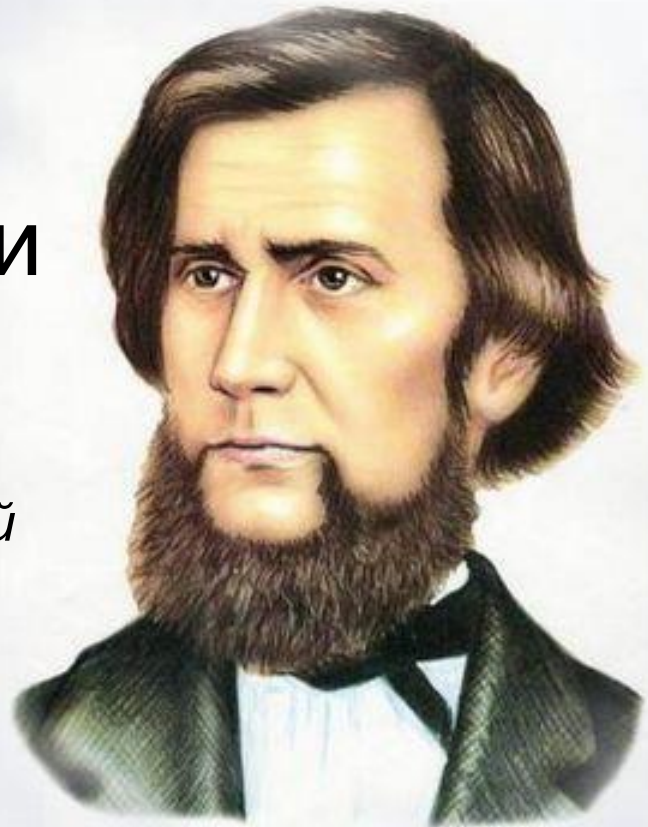

Наукова бібліотека Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

“ЖИТТЯ В ІМ'Я МАЙБУТНЬОГО”,
*присвячується 195-річчю від дня
народження К. Д. Ушинського*

Віртуальна виставка літератури

*К. Д. Ушинський належить не лише
минулому: він продовжує жити і в нашій
сучасності. Ідеї творця “Дитячого
світу”, “Рідного слова”, “Педагогічної
антології” зберігають і сьогодні свою
творчу силу. (В. П. Потьомкін)*

КОРОТКА БІОГРАФІЯ

Народився 2 березня 1823 (1924) р. в м. Тулі в родині маломаєтного дворянина. Дитинство провів у с. Богданівці на Чернігівщині. Навчався в Новгород-Сіверській гімназії. У 1844 р. закінчив юридичний факультет Московського університету. Працював спочатку виконуючим обов'язки професора Ярославського юридичного ліцею, потім урядовцем, займався літературною діяльністю. З 1854 по 1859 р. — викладач російської мови та інспектор Гатчинського сирітського інституту, з 1859 по 1862 р. — інспектор Смольного інституту шляхетних дівчат. За роки роботи у Смольному інституті здійснив великі організаційні реформи.

З 1862 по 1867 р. перебував у закордонному відрядженні для вивчення стану початкової і жіночої освіти та підготовки підручника з педагогіки. У цей час написав підручник для початкового навчання «Рідне слово» і «Керівництво до Рідного слова» для вчителів і батьків. Найвагомішим внеском у педагогічну науку є праці К. Ушинського «Людина як предмет виховання» та «Праця у її психічному і виховному значенні».

Думка про народність виховання є головною в педагогічній теорії К. Ушинського: система виховання дітей у кожній державі пов'язана з умовами історичного розвитку народу, вона розвиває і зміцнює в дітях найцінніші психологічні риси і моральні якості — патріотизм, національну гідність, любов до праці. Вчений наполягав на тому, що дитина з раннього віку має засвоювати елементи народної культури, опановувати рідну мову, ознайомлюватися з усною народною творчістю. Обґрунтував вимогу будувати навчально-виховну роботу з урахуванням вікових і психологічних особливостей дітей, систематично вивчати дітей у процесі виховання. Серед наук про людину виокремлював фізіологію і психологію, які дають педагогові систематичні знання про людський організм його психічних виявах. Історична заслуга К. Ушинського полягає в тому, що він узагальнив психологічні засади дидактики: розробив основи дошкільного виховання.

Помер 2 січня 1871 р. в Одесі. Похований у Києві.

Костянтин Дмитрович Ушинський

“учитель учителей российских”

(1824-1871)

Найвагоміші педагогічні праці

“Про користь педагогічної літератури”

(1857)

“Дитячий світ”

(1861)

“Рідне слово”

(1864)

“Людина як предмет виховання”

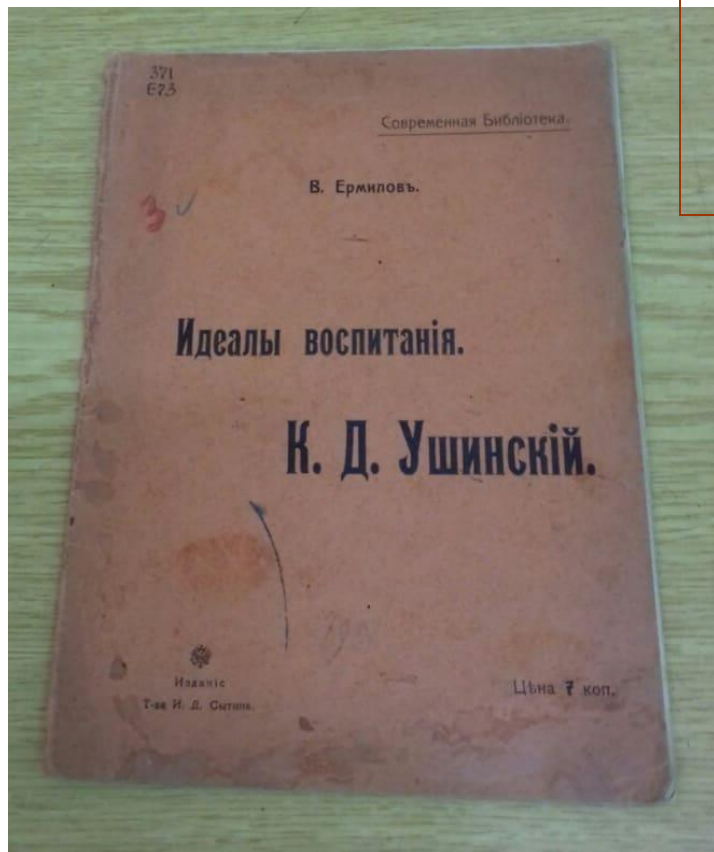
(1867-1869)

Педагогічні ідеї

- знати учнів «в усіх відношеннях»
- народність у вихованні
- моральне виховання — головне завдання школи
- праця — необхідна умова правильного розвитку людини
- єдність розумової і фізичної праці
- діяльність і активність дитини
- особистий приклад учителя
- класно-урочна форма навчання

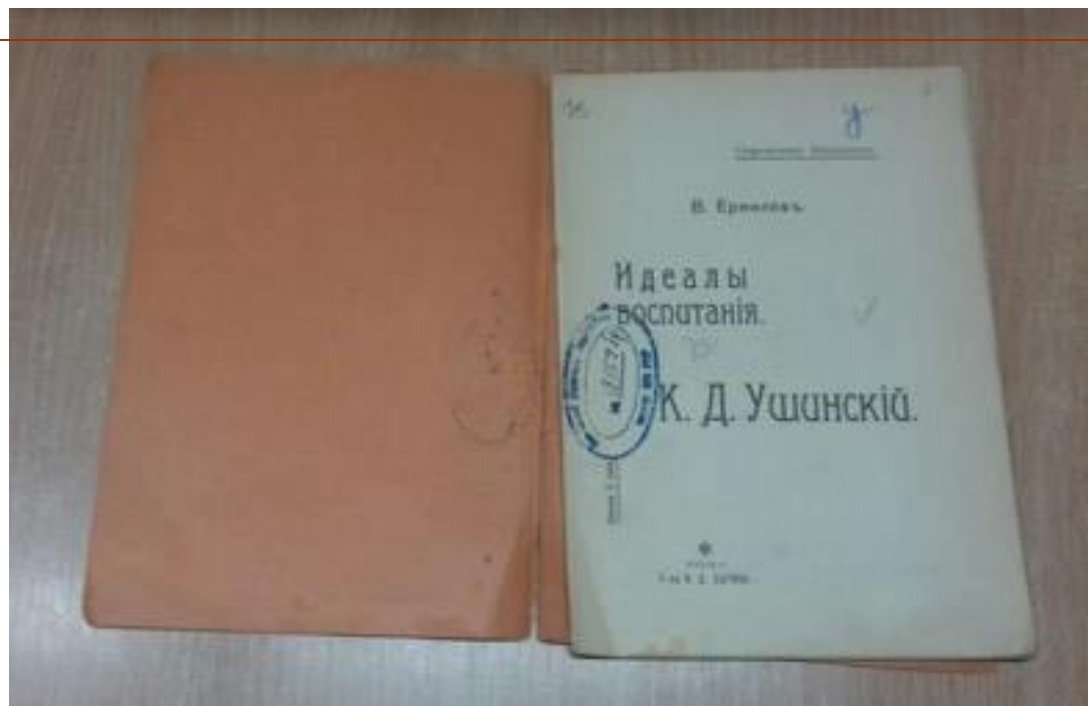
Ермилов, Владимир Евграфович

Идеалы воспитания : К. Д. Ушинский / В. Е. Ермилов. - Москва : Изд. тип. И. Д. Сытина, 1906. - 28 с. - (Современная библиотека).

Мета в житті є серцевиною людської гідності і людського щастя.

К.Ушинський

Костянтин Дмитрович Ушинський

“учитель учителей российских”

(1824-1871)

Дидактичні погляди

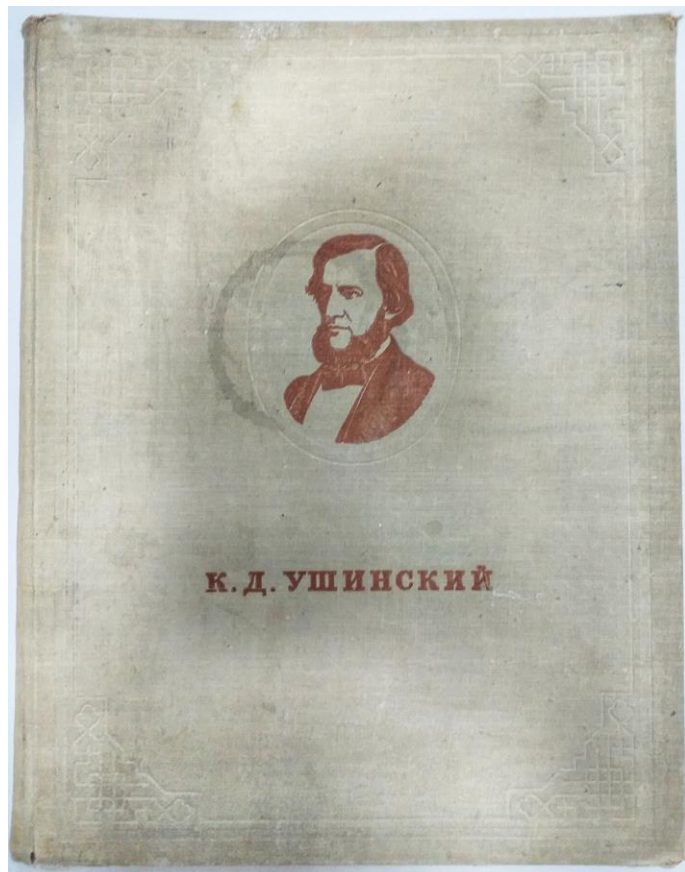
- **урахування вікових особливостей учнів**
- **розвиток активної уваги**
- **попередження забування**
- **послідовність і посиленість навчання**
- **матеріалістичне обґрунтування принципу наочності**
- **осмисленість і міцність засвоєння**
- **єдність навчання і виховання**

Висловлювання про вчителя

- **Особистий приклад учителя — плідний промінь сонця для молоді душі, який нічим замінити неможливо**
- **Особистість вихователя означає все у справі виховання**
- **Учитель живе до того часу, доки вчиться**
- **Знай добре свій предмет і викладай його яскраво**

Зажурило, В. К.

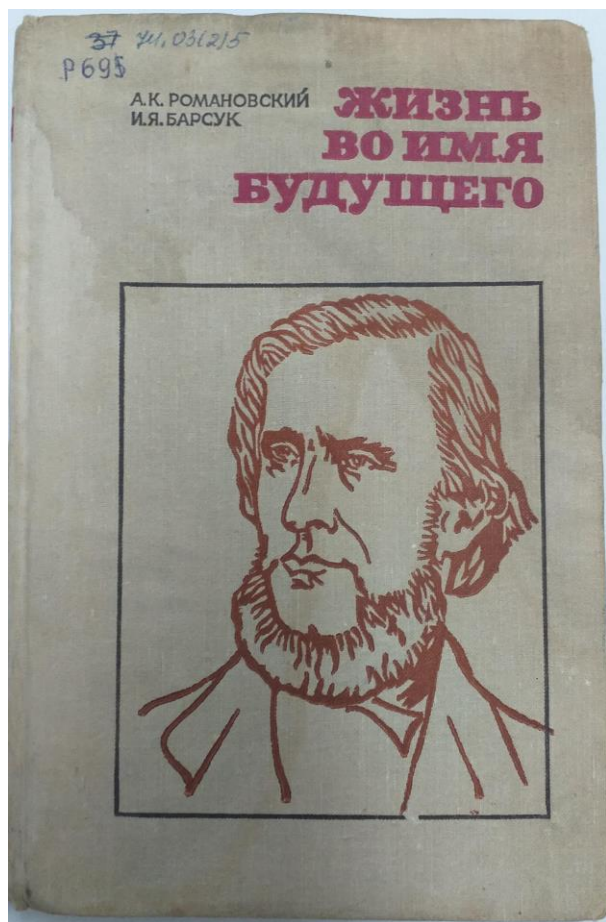
К. Д. Ушинский в портретах, иллюстрациях, документах : пособие для учителей, учащихся пед. училищ, студ. пед. и учительских ин-тов / В. К. Зажурило ; сост. В. К. Зажурило. - Ленинград ; Москва : Учпедгиз, 1950. - 131 с. : ил.

Альбом „К. Д. Ушинский в портретах, иллюстрациях, документах“ состоит из 135 репродукций, сопровождаемых цитатами из сочинений, дневников, писем К.Д.Ушинского, воспоминаний его современников и высказываний о нем выдающихся ученых, общественных и политических деятелей. Особо выделены изобразительные и текстовые материалы, говорящие о значении наследия Ушинского для советской педагогической науки и школы.

Романовский, Алексей Корнеевич

**Жизнь во имя будущего : очерк науч.-ред. и лит.-
публицист. деятельности К. Д. Ушинского / А. К.
Романовский, И. Я. Барсук ; под ред. В. И. Войтко. -
Киев : Рад. шк., 1974. - 120 с.**

Эта книга о классике отечественной педагогики Константине Дмитриевиче Ушинском, 150-летие со дня рождения которого исполнилось в 1974 году.

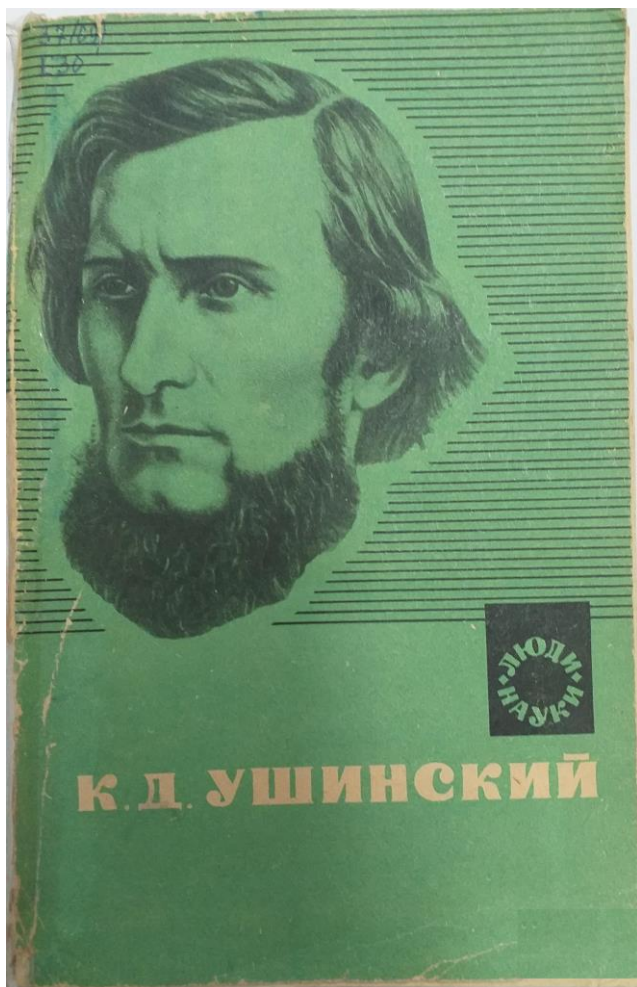
В ней популярно изложена мировоззренческая основа педагогики К. Д. Ушинского, основные положения его педагогической теории, дай краткий очерк литературно-публицистической деятельности.

Рассчитана книга на широкий круг интеллигенции, учителей, студентов и всех, кто интересуется вопросами развития отечественной педагогики.

Егоров, С. Ф.

К. Д. Ушинский : кн. для учащихся / С. Ф. Егоров. - Москва : Просвещение, 1977. - 143 с. : ил. - (Люди науки)

Константин Дмитриевич Ушинский— великий русский педагог, автор прекрасных учебников для школы, по которым учились многие поколения российских школьников, основоположник прогрессивной педагогической науки в России. Он прожил трудную жизнь, полную лишений и борьбы. «Учителем учителей» называли его современники. Любовь к детям, к науке, к родине одухотворяли его педагогический труд.

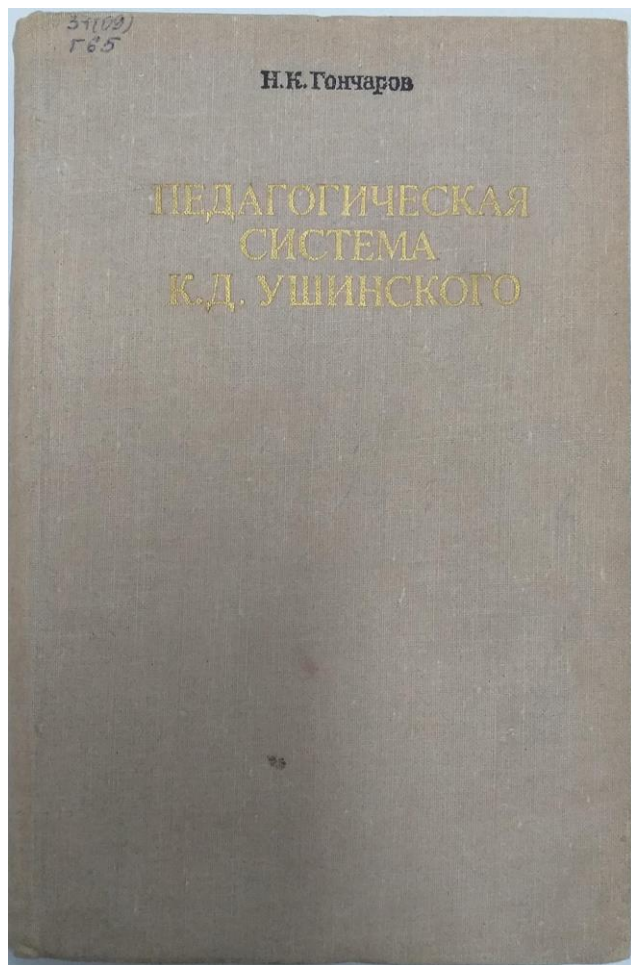
Людина народжена для праці. Праця є її земним щастям.

К.Ушинський

Гончаров, Николай Кириллович

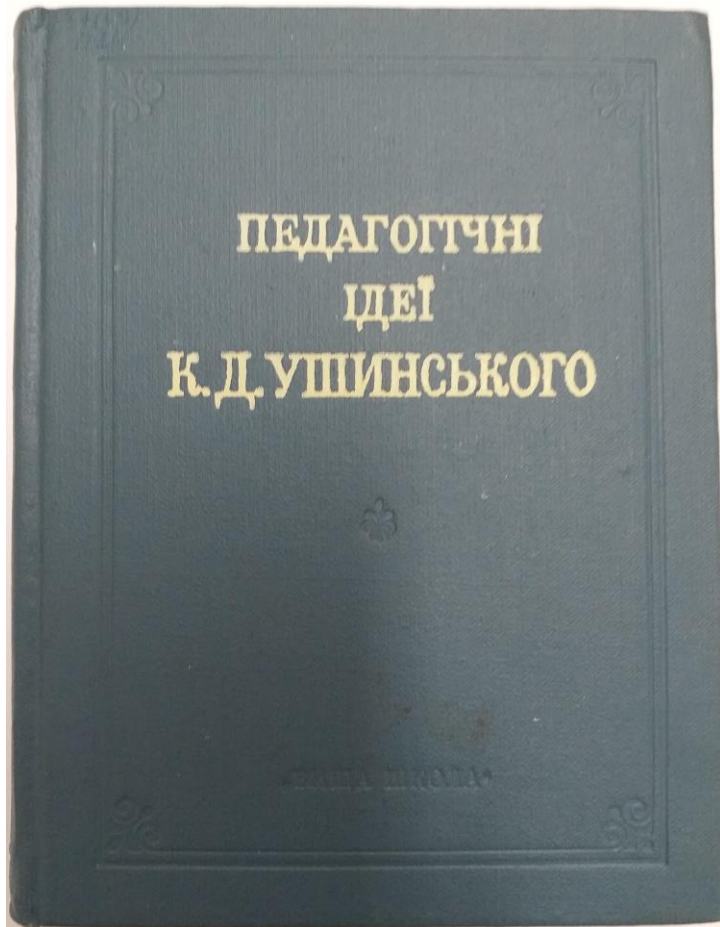
Педагогическая система К. Д. Ушинского / Н. К. Гончаров. - Москва : Педагогика, 1974. - 272 с. : портр.

Педагогические взгляды К. Д. Ушинского рассматриваются в монографии в связи с социально-экономическим и политическим положением России 60-х гг. XIX в., общественно-педагогическим движением этого времени. Особое внимание в книге уделяется характеристике роли великого русского педагога в развитии педагогической мысли, раскрывается понимание им философских основ педагогики, социального фактора в формировании человека, предмета педагогики, целей воспитания, единства обучения, образования и воспитания, их связи с демократической идеей народности.

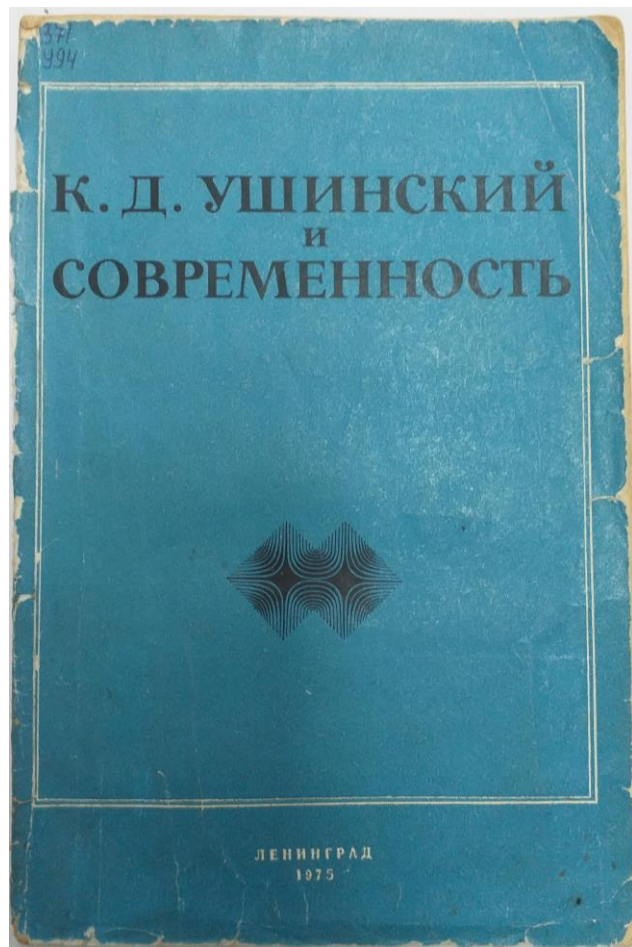
**Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського. - Київ : Вища шк.,
Голов. вид-во, 1974. - 339 с. : 1 л. іл.**

*Учень — це не посудина, яку треба наповнити, а факел, який
потрібно запалити. К.Ушинський*

Книга присвячена 150-річчю від дня народження видатного педагога Костянтина Дмитровича Ушинського. Автори статей — учені педагоги і психологи, викладачі — висвітлюють величезний внесок вченого у розвиток педагогічної та психологічної науки, у справу боротьби за народну школу в дореволюційній Росії, зокрема його доробок з теорії виховання і навчання учнів, погляди на особу вчителя, а також той вплив, який справила педагогіка Ушинського на розвиток педагогічної теорії і шкільної справи народів нашої країни.

К. Д. Ушинский и современность : сб. науч. тр. / Ленингр. гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена. - Ленинград : [б. и.], 1975. - 158 с.

Данный сборник посвящен великому русскому педагогу Константину Дмитриевичу Ушинскому.

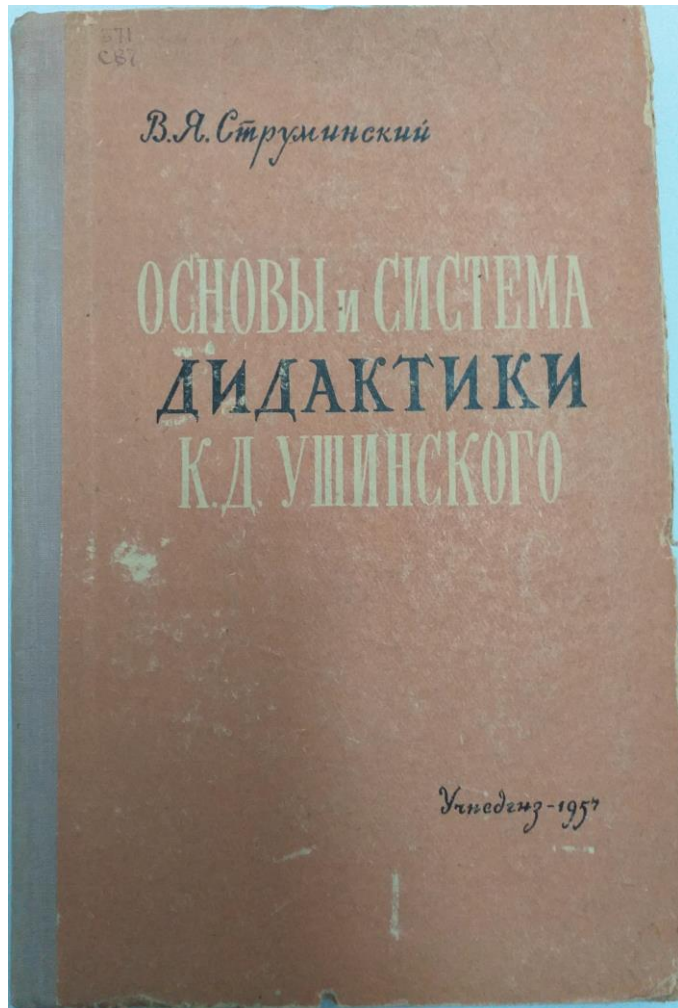
Ушинский разработал основы научной педагогики, поэтому в его обширном педагогическом наследии есть идеи, которые и сегодня не потеряли своего значения для теории и практики воспитания и обучения. Многие из них успешно развиваются советской педагогической наукой и школой.

В сборник включены статьи, в которых рассмотрены различные аспекты теории Ушинского. Это вопросы методологии, теории воспитания, дидактики, методики обучения родному языку, подготовки учителей, развития идей замечательного русского педагога его последователями.

Струминский, В. Я.

Основы и система дидактики К. Д. Ушинского / В. Я. Струминский. - Москва : Учпедгиз, 1957. - 215 с.

Предлагаемый опыт воспроизведения основ и системы дидактики Ушинского в целом автор хотел бы рассматривать, в виду изложенного, как попытку оживить в сознании советских педагогов те элементы научной дидактики, которые в свое время, в противовес современным ему рецептурным курсам, были разработаны Ушинским и которые по его следам могли бы быть подняты сейчас на высоту развернутых к нашему времени социально-политических, философских и психофизиологических научных дисциплин.

Педагогические идеи К. Д. Ушинского. - Москва : Изд-во "Знание", 1971. - 79 с.

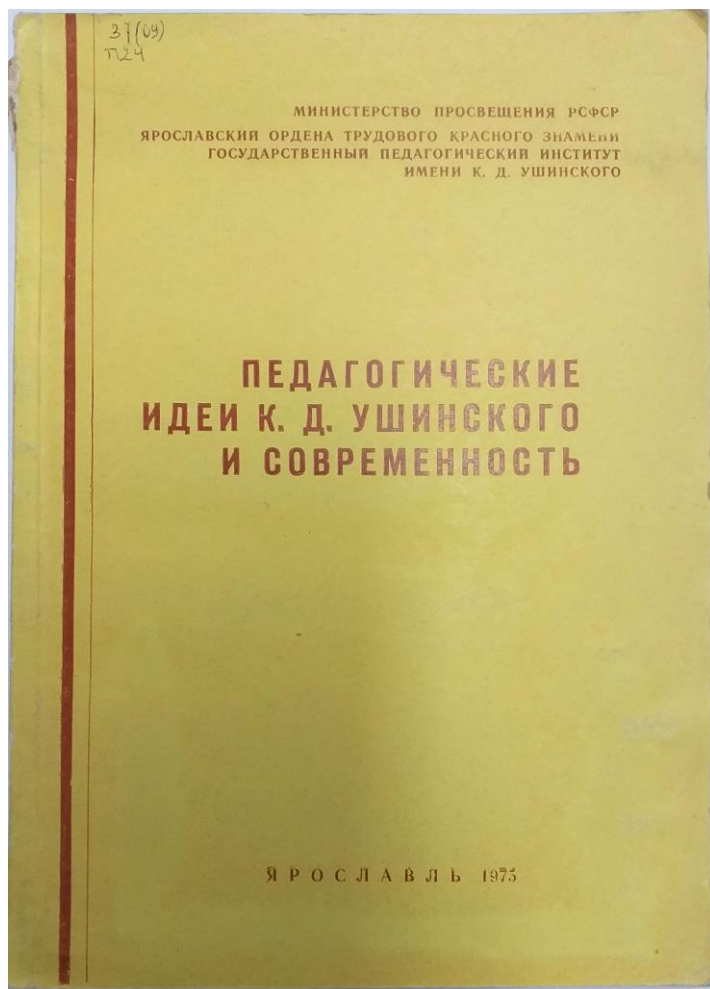
Эта, книга о системе воспитания,
разработанной великим русским
педагогом К. Д. Ушинским.

Прошло сто лет после смерти
К.Д.Ушинского, но его
педагогические идеи не умерли, они
продолжают жить и развиваться и
сейчас в нашем дошкольном
воспитании, в нашей советской
школе. Книга будет интересна как
педагогам, так и родителям.

*Я не думаю, що хтось був
спроможний змагатися з
педагогічним генієм народу.*

К.Ушинський

Педагогические идеи К. Д. Ушинского : матер. науч. конференции : сб. науч. тр. № 137 / Ярослав. гос пед. ин-т им. К. Д. Ушинского ; [ред. А. Г. Иванов и др.]. - Ярославль : [б. и.], 1975. - 141 с. : ил., портр.

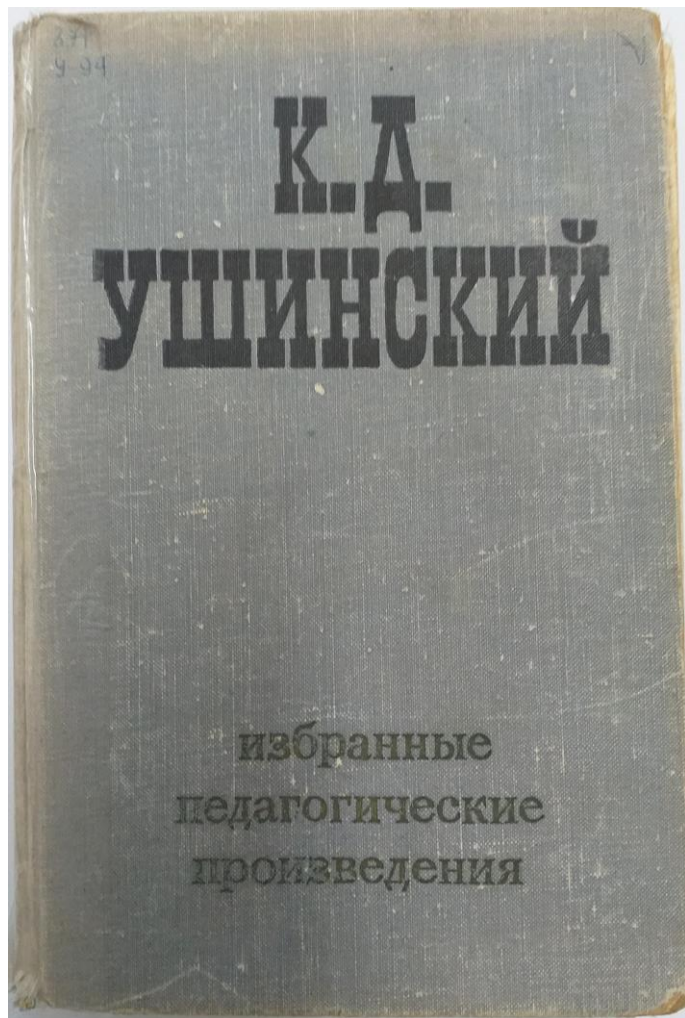

Авторы большинства статей сборника стремятся выделить из богатейшего педагогического наследия К.Д.Ушинского те плодотворные идеи, которые восприняты и развиты советской педагогикой и психологией, вошли в практику советской школы. В книге публикуются также статьи и документы, вносящие дополнения в биографию великого педагога.

Вся наша педагогическая общественность с большой любовью чтит имя К. Д. Ушинского—борца за просвещение, отца русской народной школы, учителя учителей.

Ушинский, Константин Дмитриевич

**Избранные педагогические сочинения / К. Д.
Ушинский. - Москва : Просвещение, 1968. - 557 с.**

В одготомнике собраны важнейшие труды великого русского педагога К.Д.Ушинского по вопросам организации народных школ, теории воспитания и начального обучения в России.

В первый раздел книги включены работы Ушинского о русской народной школе.

Второй раздел состоит из трудов, в которых разработаны вопросы содержания и методики начального обучения. В нем глубоко раскрывается роль родного языка.

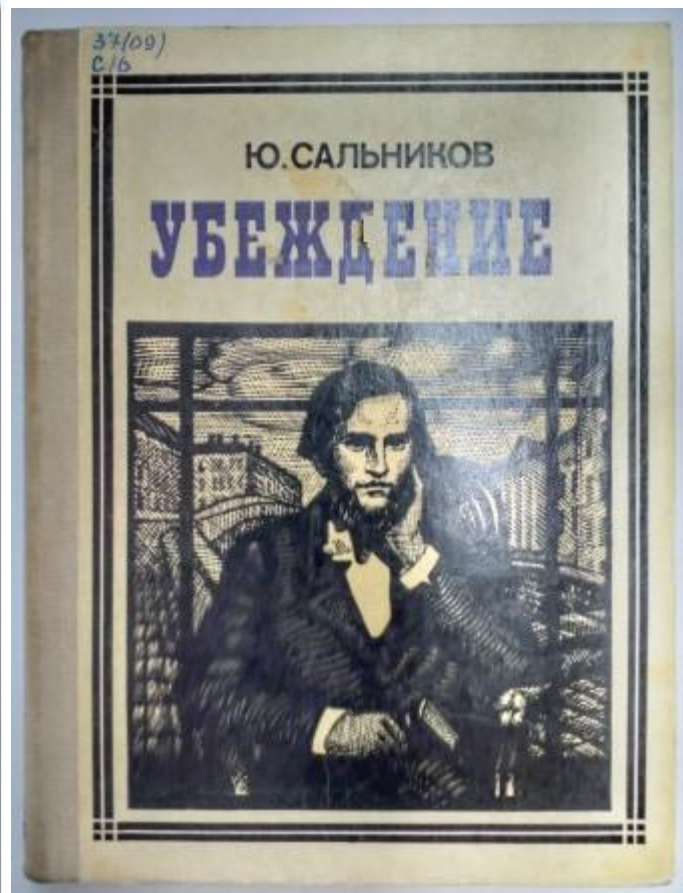
Третий раздел книги посвящен вопросам теории воспитания — проблемы народности в воспитании.

В четвертом разделе помещены знаменитые письма Ушинского о педагогической поездке по Швейцарии, в которых излагается передовой опыт зарубежных школ.

Сальников, Юрий Васильевич

Убеждение (Ушинский) : ист. повествование : для детей сред. шк. возр. / Ю. В. Сальников. - Москва : Мол. гвардия, 1977. - 175 с. - (Пионер — значит первый ; вып. 56)

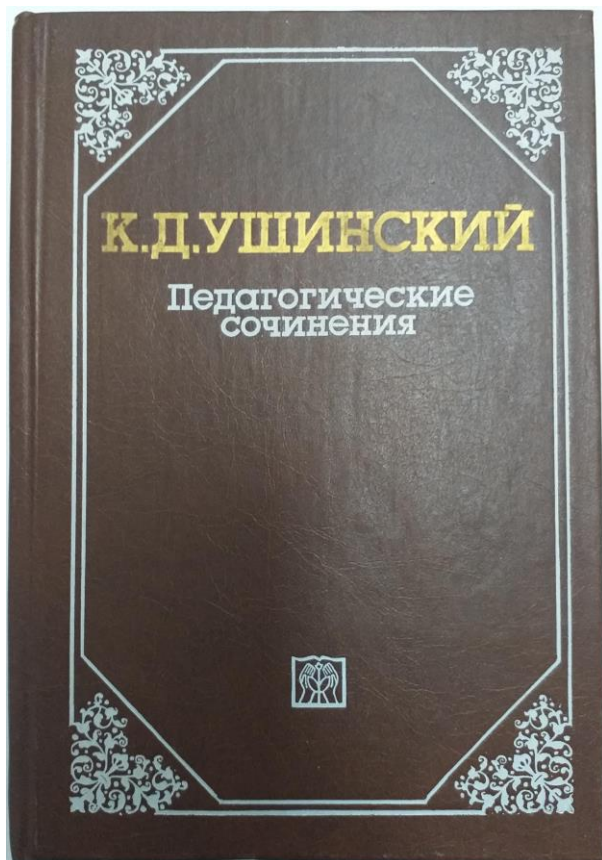
Его часто называют Учителем учителей.
Отцом русской педагогической мысли.
Каждый воспитатель — каждый ученик
хорошо знает его имя: Константин
Дмитриевич УШИНСКИЙ!

А все ли знают, как рос, учился, работал и
чем завоевал славу великого педагога
этот человек, живший более столетия тому
назад?

«Пусть наша молодежь смотрит на этот образ
— будущность нашего отечества будет
обеспечена» - написал он о хирурге и тоже
педагоге Н.И.Пирогове. Высокая оценка
нравственного влияния выдающейся
личности на окружающих заключена в
этих словах. Эти слова Ушинского можно
отнести к нему самому?..

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СОЧИНЕНИЯ

Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т.
Т. 1 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф.
Егоров. – Москва : Педагогика, 1988. – 416 с.

Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т.
Т. 2 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф.
Егоров. – Москва : Педагогика, 1988. – 496 с. :
ил.

Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т.
Т. 3 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф.
Егоров. – Москва : Педагогика, 1989. – 496 с. :
ил. – ISBN 5-7155-0009-5.

Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т.
Т. 4 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф.
Егоров. – Москва : Педагогика, 1989. – 525 с. :
ил. – ISBN 5-7155-0010-9.

Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т.
Т.5 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С.Ф.
Егоров и др. – Москва : Педагогика, 1990. – 526
с. – ISBN 5-7155-0008-7.

Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т.
Т. 6 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф.
Егоров. – Москва : Педагогика, 1990. – 416 с. –
ISBN 5-7155-0008-7.

Ідеї К. Д. Ушинського в контексті сучасної педагогічної науки та освіти: 1991 — 2009 рр. : (до 185-річчя від дня народження) : біобібліогр. покажч. / НАПН України [та ін.] ; [упоряд. А. М. Доркену, І. О. Іванова, Т. В. Лога ; вступ. ст. Л. Д. Березівська ; наук. ред. П. І. Рогова, А. М. Доркену]. - Одеса : [б. в.], 2010. - 123 с. : портр. - (Видатні педагоги світу ; вип. 5). - ISBN 978-966-8835-92-6

*Педагогіка – не наука, а мистецтво –
найпоширеніше, найскладніше,
найвище й найнеобхідніше з усіх
мистецтв.*

К.Ушинський

Покажчик присвячено життю і педагогічній діяльності К. Д. Ушинського — найавторитетнішого педагога XIX століття, основоположника наукової педагогіки й народної школи, автора праць з теорії та історії педагогіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Гончаров, Н. К. Педагогическая система К. Д. Ушинского / Н. К. Гончаров. – Москва : Педагогика, 1974. – 272 с. : портр.
- Егоров, С. Ф. К. Д. Ушинский : кн. для учащихся / С. Ф. Егоров. – Москва : Просвещение, 1977. – 143 с. : ил. – (Люди науки).
- Ермилов, В. Е. Идеалы воспитания : К. Д. Ушинский / В. Е. Ермилов. – Москва : Изд. тип. И. Д. Сытина, 1906. – 28 с. – (Современная библиотека).
- Зажурило, В. К. К. Д. Ушинский в портретах, иллюстрациях, документах : пособие для учителей, учащихся пед. училищ, студ. пед. и учительских ин-тов / В. К. Зажурило ; сост. В. К. Зажурило. – Ленинград ; Москва : Учпедгиз, 1950. – 131 с. : ил.
- Ідеї К. Д. Ушинського в контексті сучасної педагогічної науки та освіти: 1991 — 2009 рр. : (до 185-річчя від дня народження) : біобібліогр. покажч. / НАПН України [та ін.] ; [упоряд. А. М. Доркєну, І. О. Іванова, Т. В. Лога ; вступ. ст. Л. Д. Березівська ; наук. ред. П. І. Рогова, А. М. Доркєну]. – Одеса : [б. в.], 2010. – 123 с. : портр. – (Видатні педагоги світу ; вип. 5). – ISBN 978-966-8835-92-6.
- Історія педагогіки : навч. посіб. / С. В. Білецька, В. М. Білик, Н. О. Борисенко [та ін.] ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. Г. В. Троцько. – Харків : [ХНПУ], 2008. – 543 с. – ISBN 966-8196-05-8.
- Педагогические идеи К. Д. Ушинского. – Москва : Изд-во "Знание", 1971. – 79 с.
- Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського. – Київ : Вища шк., Голов. вид-во, 1974. – 339 с. : 1 л. іл.
- Педагогические идеи К. Д. Ушинского : матер. науч. конференции : сб. науч. тр. № 137 / Ярослав. гос пед. ин-т им. К. Д. Ушинского ; [ред. А. Г. Иванов и др.]. – Ярославль : [б. и.], 1975. – 141 с. : ил., портр.
- Романовский, А. К. Жизнь во имя будущего : очерк науч.-ред. и лит.-публицист. деятельности К. Д. Ушинского / А. К. Романовский, И. Я. Барсук ; под ред. В. И. Войтко. – Киев : Рад. шк., 1974. – 120 с.
- Сальников, Ю. В. Убеждение (Ушинский) : ист. повествование : для детей сред. шк. возр. / Ю. В. Сальников. – Москва : Мол. гвардия, 1977. – 175 с. – (Пионер — значит первый ; вып. 56).
- Струминский, В. Я. Основы и система дидактики К. Д. Ушинского / В. Я. Струминский. – Москва : Учпедгиз, 1957. – 215 с.
- Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т. Т. 1 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф. Егоров. – Москва : Педагогика, 1988. – 416 с.
- Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т. Т. 2 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф. Егоров. – Москва : Педагогика, 1988. – 496 с. : ил.
- Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т. Т. 3 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф. Егоров. – Москва : Педагогика, 1989. – 496 с. : ил. – ISBN 5-7155-0009-5.
- Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т. Т. 4 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф. Егоров. – Москва : Педагогика, 1989. – 525 с. : ил. – ISBN 5-7155-0010-9.
- Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т. Т. 5 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф. Егоров и др. – Москва : Педагогика, 1990. – 526 с. – ISBN 5-7155-0008-7.
- Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения : в 6 т. Т. 6 / К. Д. Ушинский ; АПН СССР ; сост. С. Ф. Егоров. – Москва : Педагогика, 1990. – 416 с. – ISBN 5-7155-0008-7.
- Ушинский, К. Д. Избранные педагогические сочинения / К. Д. Ушинский. – Москва : Просвещение, 1968. – 557 с.
- К. Д. Ушинский и современность : сб. науч. тр. / Ленингр. гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена. – Ленинград : [б. и.], 1975. – 158 с.
- Щербань, П. М. Прикладна педагогіка : навч.-метод. посіб. для студ. пед. навч. закл. / П. М. Щербань. – Київ : Вища шк., 2002. – 215 с. : іл. – ISBN 966-642-070-8.

У віртуальній виставці літератури представлені твори К. Д. Ушинського та література про нього з фондів Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Запрошуємо до бібліотеки

РОБОТУ ВИКОНАЛА:

Мажара Світлана Сергіївна,
бібліограф 1 кат. НБ ХНПУ імені Г. С. Сковороди.